

Arkeologisk förundersökning 2013

Citadellstaden 1:1– Stadsparken, fornlämning 12

BELYSNINGSSSTOLPAR

Landskrona stad, Landskrona kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2013:8

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2013

Citadellstaden 1:1– Stadsparken, fornlämning 12

BELYSNINGSTOLPAR

Landskrona stad, Landskrona kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2013

Citadellstaden 1:1 – Stortorget

Belysningsstolpar

Landskrona stad, Landskrona kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2013:8

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

Tryck: Elanders Sverige AB

© Skånearkeologi 2013

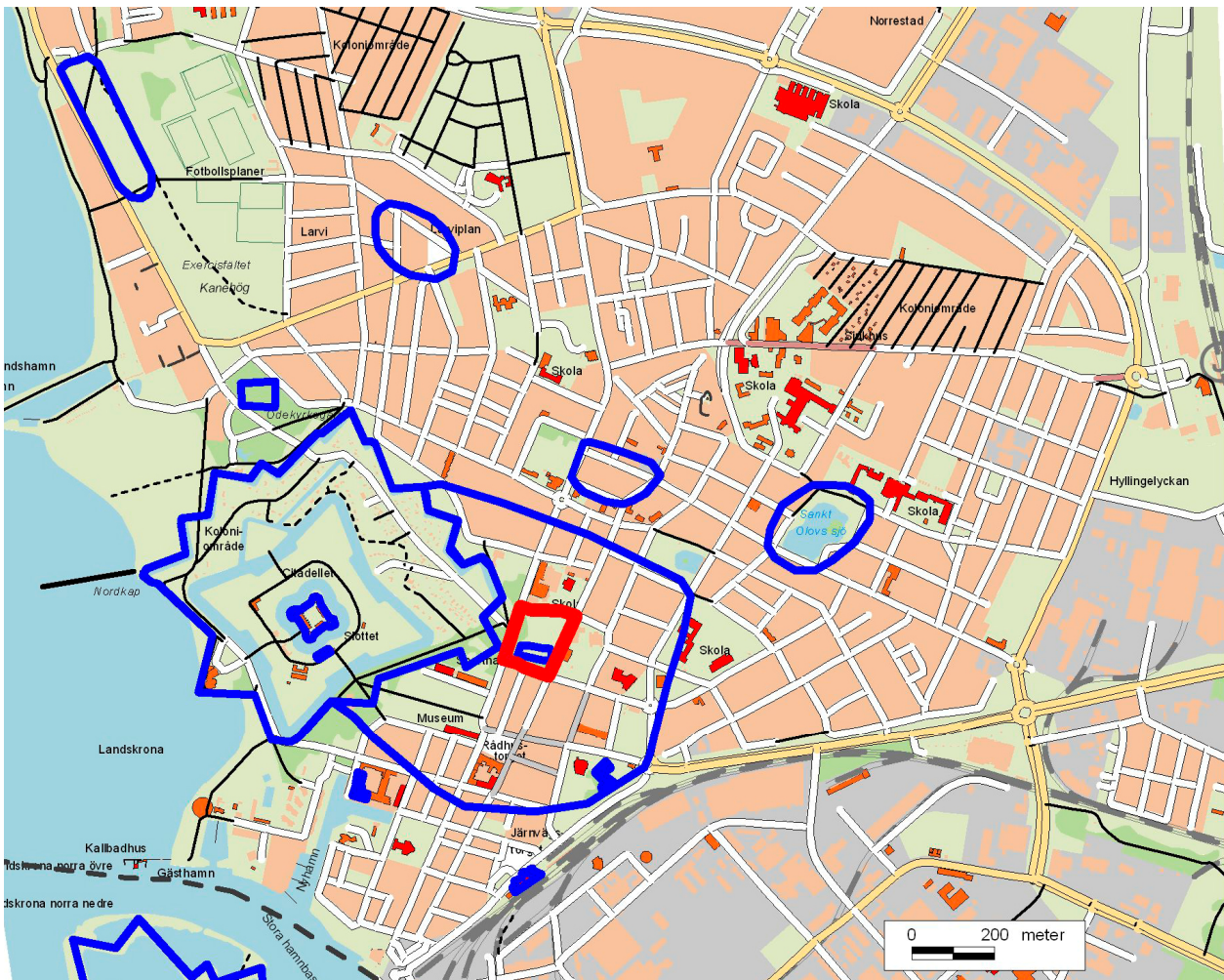
Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	8
Litteratur	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Landskrona kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Karta över del av Landskrona stad med undersökningsområdet markerat med röd färg. Registrerade fornlämningar är markerade med blått. Kyrkoruinen efter Stadskyrkan ligger i södra delen av undersökningsområdet. © Lantmäteriet.

Inledning

Med anledning av att Landskrona stad ska sätta nya belysningsstolpar i Stadsparken i Landskrona stad inom fornlämningarna nummer 5 och 12, beslutade länsstyrelsen i Skåne län om en arkeologisk förundersökning (431-20204-2013). Skånearkeologi har utfört förundersökningen i form av en schaktningsövervakning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Landskrona grundades av Erik av Pommern och fick sina stadsprivilegier 1413. Valet av platsen att grunda Landskrona på kan ha berott på Saxåns submarina flodfåra som ger en djup och naturlig hamn. Före Landskrona har det funnits en bebyggelse på platsen vid namn Södra Säby åtminstone sedan 1200-talet. Det finns äldre historiska handlingar som kan tolkas som att kronan har haft egendomar i Södra Säby (Jönsson 1993).

Redan år 1410 hade Erik av Pommern grundat ett karmelitkloster i Landskrona på platsen där senare Citadellet skulle komma att byggas. År 1424 invigdes stadskyrkan, Sankt Johannes Baptistæ som var nästan lika stor som Lunds domkyrka. Landskrona blev vid flera tillfällen indraget i konflikter, t.ex. år 1428 då Hansan anföll Landskrona. Möjligen är det efter dessa härjningar som staden blev befäst. Åtminstone verkar Landskrona kort efter att staden erhöll sina stadsprivilegier ha försetts med en stadsbefästning i form av vall och vallgrav. Förekomsten av en stadsbefästning finns omnämnd i skriftliga källor från år 1476.

Efter freden i Roskilde 1658 blev Landskrona residens- och stapelstad. Den första svensktidens planer på att göra Landskrona till huvudort i Skåne kom dock av sig och år 1682 påbörjades raseringen av befästningen runt staden. Landskrona skulle förvandlas till en öppen stad. Bara slottet med det nyanlagda ”castellet” skulle finnas kvar.

En bit in på 1700-talet började planera en omfattande utbyggnad av befästningsverken. Man ansåg att såväl staden som dess befästningar behövde moderniseras och skyddet behövde utvidgas. Militären vann nu också gehör för att stadskyrkan S:t Johannis Baptistæ kyrka skulle rivas. Den var ur deras synvinkel högst olämpligt placerad, en olägenhet som man från militärt håll uppmärksammat långt tidigare. Det finns beskrivit redan i Stehn Jacobsens krönika över det skånska kriget, att när Christian V:s trupper intagit staden år 1676, men slottet ännu försvarades av sin svenske kommandant, så gick konungen och hans stab upp i kyrktornet. De rapporterar att ”huor aff de see icke allene fortificationerne om slottet, men endoch alt huad de gjorde inden for wolderne”.

En ny stadsplan för Landskrona fastställdes genom ett riksdagsbeslut år 1749.

Figur 3. Grundmurarna efter den rivna Stadskyrkan, Sankt Johannes Baptistæ har markerats med sten.

Figur 4. Placering av fundament för en av belysningsstolparna i en av groparna.

Denna gick ut på att den gamla staden skulle rivras och en ny byggas på utfyllda massor i Öresund. Ett nytt citadell skulle uppföras på ön Gråen, och en gigantisk stadsbefästning skulle byggas. Alla planer kom dock inte att förverkligas, men stora delar av staden samt stadskyrkan, S:t Johannis Baptistæ, revs. Arbetena gick långsamt. År 1768 konstaterade den skånska befästningskommissionen att projektet blivit mycket dyrare än beräknat. Med den dåvarande arbetstakten skulle det ta 342 år att färdigställa det nya Landskrona. De skulle i så fall vara färdiga år 2110. Trots detta fortsatte arbetena, för att i det närmaste avstanna år 1788. År 1805 sattes det officiellt stopp för utbyggandet av stadens försvar och 1822 betecknades Landskrona åter som ”öppen stad” (Jönsson 1993).

Undersökningsresultat

Groparna för belysningsstolparna grävdes med en hjulburen grävmaskin med en skopbredd av ca 0,4 meter. Belysningsstolparnas gropar blev ca 0,4 x 0,5 meter stora i botten med en sluttande profil mot det håll från vilket grävmaskinen schaktade och ca 0,9 meter djupa.

Arbetet började i norra delen av Stadsparken. Fyllningen i groparna innehöll i varierande mängder påförd sand. I de första groparna i norra delen nådde groparna inte djupare än detta lager. Närmare kyrkoruinen framkom mörkare lager med inslag av tegel och kalkbruk under sanden.

I grop nr 9 framkom en murrest bestående av 3 fältstenar (0,3–0,4 meter stora) och ett raseringslager bestående av tegel, kalkbruk och några glasskärvor. Möjligen hör resterna samman med grundmurarna till Latinskolan som delvis undersöktes 1946 i västra delen av Stadsparken (Jacobsson 1983). I grop 12 påträffades en grav. I schaktmassorna påträffades delar av ett kranium och ben från en individ som troligen har varit ett barn. Ett av benen var kraftigt deformerat av någon sjukdom. Även i grop 13 framkom ett par människoben. I groparna i kyrkoruinens närhet förekom rikligt med tegel, taktegel och kalkbruk.

Sanden har troligen påförts för att jämna ut topografien. Enligt Bengt Jacobsson så har området norr om kyrkan ursprungligen varit lägre (Jacobsson 1983).

Ytterligare fyra gropar grävdes för belysningsstolpar i den nordöstra delen av Stadsparken. Dessa gropar övervakades inte då de hitintills framkomna resultaten inte motiverade detta. Enligt muntliga uppgifter från personal som ansvarade för arbetet så hade dessa gropar samma karaktär som de tidigare, dvs enstaka fynd av tegel och ben.

Figur 5. Karta över Stadsparken med provgroparnas läge. Den gröna rektangeln i kartans sydvästra del är det ungefärliga läget för 1946 års undersökning av Latinskolan. Det var i grop 9 som murresten framkom.

Skala 1:150.

Referenser

LITTERATUR

Jacobsson, B. 1983. Landskrona. Medeltidsstaden 32.

Jönsson, Å. 1993. Historien om en stad. Del 1, Landskrona 1414–1804.

Kartmaterial

Tätortskartan

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-20204-2013
Skånearkeologis diarienummer 201309

Län ..... Skåne
Kommun ..... Landskrona
Socken ..... Landskrona
Fastighet ..... Citadellstaden 1:1
Kvarter ..... Stadsparken
RAÄ-nummer ..... 5 och 12

Ekonomiska kartans blad 61D9g
Koordinatsystem Sweref99TM
X koordinat 6194010
Y koordinat 364323
M ö.h. 3–4

Fältarbets tid 2013-10-21
Antal arbetsdagar 1
Antal arkeologtimmar 8

Undersökt yta ..... 2,6 m²

Projektledare ..... Per Sarnäs
Uppdragsgivare ..... Landskrona kommun

Kostnader, arkeologi

Fältarbete: 5 200:-
Rapport: 3 900:-
Tryck: 1 000:-
Resor: 480:-
Summa: 10 580:-